

Bét Orim Hírlevél

XI. évfolyam 7. szám

www.betorim.hu

2015. július - augusztus

Raj Ferenc rabbi levele a 2015-ös Pride istentisztelet résztvevőikhez

Az üzenetet a 2015. július 11-én, a három hazai progresszív zsidó közösség közös szervezésében idén negyedszerre megrendezett LMBTQ-barát sábbát sáhárit istentiszteleten olvasták fel.

Kedves Barátaim!

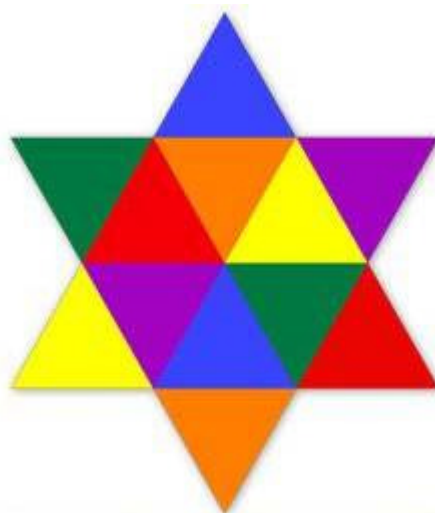
Sajnálom, hogy nem lehetek Veletek Budapesten személyesen, amikor a három budapesti, progresszív zsidó közösség képviselői immáron negyedszer, istentisztelet keretében támogatásukról biztosítják valamennyi LMBTQ barátjukat.

A Bét Orim Reform Zsidó Hitközség rabbijaként küldöm üdvözetemet a tengerentúlról, Berkeleyből Budapestre. Egyúttal szeretném tolmácsolni amerikai közösségem, a kaliforniai Beth El Congregation tagjainak, rabbijainak, az egész észak-amerikai progresszív zsidóságnak szívből jövő, őszinte üdvözetét és jókívánságait eme fontos esemény alkalmából. A szombat reggeli imák hirdessék a szabadságot, a méltóságot és a nyitottságot az LMBTQ zsidók, családjaik és barátaik felé.

Csupán pár héttel ezelőtt, június 26-án itt az Egyesült Államokban történelmi döntés született, amikor a legfelsőbb bíróság megtiltotta az USA mind az 50 államának, hogy a meleg és leszbikus párok házasságkötését akadályozzák. Ténylegesen ez azt jelenti, hogy „a világ vezető hatalma a férfi és a nő közötti

házasság szintjére emelte, sőt a legmagasabb alkotmányos jogi védelemben részesítette az azonos neműek párkapcsolatát – és még büszke is rá”. Az idézett magyar hetilap ironikus hangnemben folytatta a cikket, és egy önpusztító stratégia követéséről, az amerikai demokrácia minőségének megromlásáról beszélt.

Ezzel szemben az amerikai közvélemény közel kétharmados többséggel támogatta és lelkesedve üdvözölte a bírósági döntést, amit Barack Obama elnök Amerika győzelmeként (*victory for America*) értékelt: „Amikor minden amerikai egyenrangú állampolgárként van kezelve, akkor mindannyian szabadabbak vagyunk...”

Mi progresszív zsidók büszkék vagyunk, hogy elsőként csatlakoztunk azokhoz a bátor és igazságra törekvő egyénekhez, akik már ötven évvel ezelőtt is teljes

egyenlőséget követeltek az LGBTQ embertársaik számára. 1965-ben az amerikai reform zsidóság női szervezete hivatalosan, írásban kérelmezte a homoszexualitással kapcsolatos büntethetőség megszüntetését.

Azóta az elmúlt öt évtizedben a közel kétfélmillió amerikai reform zsidóság összes szervezete az LGBTQ jogokat támogatók élvonalához tartozott. Az ő példájukat követték a világ haladó zsidóságához csatlakozó zsinagógák és egyesületek közöttük a magyarországi Dor Chadash, a Szim Sálom és a Bét Orim is.

Az egyenlőség és a befogadás iránti elkötelezettségünk mélyen benne gyökerezik a zsidó hagyományban: tanításainkban és történelmünkben egyaránt. A Tóra első fejezetében az Örökkévaló *“b'celem Elohim – Isten képmására”* teremtette az embert. Ez a vers lett modern zsidó elkötelezettségünk alapja az elidegeníthetetlen emberi méltósággal, az emberi jogokkal szemben. Mindenki emberi lény, bár tőlünk eltérő, de Isten képmására lett teremtve.

Ez az elköteleződés az emberi sokszínűség tisztelete, mások méltósága iránt nemcsak szent szövegeinkben gyökerezik, de történelmünk tanulsága is egyben. Mivel oly sokszor voltunk kirekesztés és üldöztetés áldozatai zsidóságunk miatt, különösen érzékenyek vagyunk mások kirekesztésével és elnyomásával szemben.

A haladó zsidóság a világon mindenütt, Amerikától Izraelig, s most már Magyarországon is, fellép minden kirekesztett, így az LGBTQ emberek teljes befogadásáért – nemcsak a civil társadalomban, de a zsidó közösségekben is.

Hiszen a Tóra parancsolata is ezt várja el tőlünk: *Cedek, cedek tirdof* – Igazságot, igazságot kövess!

B'virkát Sálom, a béke áldásával:

Raj Ferenc rabbi

Áv hónap gyász és örömnep napjai: Tisá B'Áv és Tu B'Áv

Tisá B' Áv gyásznapja:

Áv hónap (július-augusztus) - más néven Menáchem Áv, azaz vigasztaló Áv - kilencedik napja (Tisá: 9, B'Áv: Áv-ban) a zsidó kalendárium legszomorúbb gyász és böjtnapja, amely a zsidó történelem számos katasztrofális eseményének állít emléket. Ezek közül hagyományosan a legjelentősebbnek tekintettek az első és második jeruzsálemi szentélyek (Bét HáMikdás) babilóniai illetve római hódítók általi lerombolása valamint ennek folyományaként a zsidó államiság, az önrendelkezés megszűnése, és a szétszóratások (gálat) kezdete. A napot a Támuz 17-i kisebb (csak napkeltétől, napnyugtáig tartó) böjtnap előzi meg, amely a jeruzsálemi városfal rómaiak általi áttörésének (illetve az Aranyborjú vétkének) állít emléket, s az ezt követő Tisá B'áv-ig tartó három héten át többek között tartózkodni szokás az esküvőktől és más vidám összejövetelektől.

Az öt fő katasztrofális esemény amelyet a hagyomány Áv kilencedikének tulajdonít:

1.) Az egyiptomi kivonulást követő vándorlás során a tizenkét kém visszatérése Erec Jisráelből , amikor közülük tízen a népet elbátortalanító beszámolókat mondtak, s csak ketten bátorították a népet az országba való bemenetelre. A hagyomány szerint a nép hitének megrendülése miatt az Örökkévaló haragjában ezt a napot fájdalmas események dátumául rendelte.

2.) A salomoni első jeruzsálemi szentély babilóniaiak általi leromolása, és az első - babilóniai - száműzetés kezdete.

3.) A második jeruzsálemi szentély rómaiak általi lerombolása (i. sz. 70.), a zsidó önrendelkezés másodszori megszűnése, az újabb száműzetés - gálut - kezdete.

4.) A Bar Kochba felkelés leverése (i. sz. 135.) , Bétár (Jeruzsálemtől nem messze délnyugatra) erődjének eleste. Hatalmas vérveszteségek, a diaszpóra növekedése.

5.) A Bar Kochba felkelés leverését követően a rómaiak megtiltották a zsidók Jeruzsálemben való lakását, s a templom helyét felszántották, helyére római pogány szentélyt emeltek. A zsidó önrendelkezés és Jeruzsálem, a zsidó vallási élet központja helyreállításához fűzött remények távoli jövőbe helyeződése.

Tisá B' Áv alkalmából emlékeznek későbbi tragikus eseményekre is - amelyek egyes dátumai gyakran szintén Áv kilencedikére estek - a középkori pogromoktól, kiűzetéseken át (mint például a spanyol - szefárd - zsidóság 1492-es kiűzetése) egészen a Holokausztig.

A naphoz kapcsolódó szokások:

- 1.) Napnyugtától napnyugtáig tartó böjt.
- 2.) Mosakodás, fürdés tilalma.
- 3.) Krémek, olajok használatának tilalma.
- 4.) Bőrcipő viselésének tilalma.
- 5.) Házaselet tilalma.

Ezekon kívül Jeremiás siralmainak (Megilát Échá) olvasása és gyászversek (kinnotok) olvasása részei a nap liturgiájának. Ilyenkor a reggeli - sáhárit - ima alkalmával nem viselik a tfilint és a tálitot, nem tanulnak Tórárt, mert ez szellemi, spirituális örömet okoz, kivéve az olyan könyveket, mint Jeremiás siralmi, Jób könyve vagy a Talmudból a gyással foglalkozó részek.

Napközben szokás alacsony széken, zsámolyon ülni, hasonlóan a gyász

hetének (sivá) idejéhez. A böjt ugyan napnyugta után véget ér, de mivel a hagyomány szerint az első szentély még egész Áv 10 -e éjszakáján és másnap nappal is égett, ezért bizonyos korlátozások Áv 10-e délig érvényben vannak, mint például hús és bor fogyasztásának vagy a zenehallgatásnak a tilalma. Ha Áv 9. szombatra esik, a böjtöt és a naphoz kapcsolódó többi szokást vasárnap tartják.

Tu B' Áv örömnépe:

Tu B' Áv azaz Áv hónap 15-e egy kisebb ünnepnap volt a jeruzsálemi szentély idején, manapság leginkább a szerelem ünnepeként (Chág Há'Áhává) tartják számon, a Valentin-naphoz hasonlóan.

Az ünnep említése a Misnában található, eszerint az akkori örömnépe a szőlőszüret kezdetét jelezte, amely Jom Kippur-kor ért véget. Ekkoriban szokás volt, hogy a hajadon lányok fehér ruhába öltözve táncolni mentek ki a szőlőkertekbe.

Tu B'Av-i tánc Kibbutz Ein HaShofet-ben 1944-ben

A Talmud úgy fogalmaz, hogy nem volt még egy olyan örömteli nap a zsidóság számára, mint Tu B' Áv és Jom Kippur. Erre a hagyomány több magyarázatot is ad:

- 1.) Az Örökkévaló által az Erec Jiszraélbe való bemenetel tilalmával büntetett, tíz bűnös kém generációja Áv 15-én jött rá arra, hogy mégsem kell meghalnia. Áv 9-én minden évben egy részük meghalt, az utolsók azt hitték eltévesztették a dátumot,

de Áv 15-re bebizonyosodott, hogy mégsem kell a többiek sorsára jutniuk.

2.) Benjámín törzsének férfi tagjait feloldották a gibeai "incidenst" (Bírák könyve) követő kiátkozás alól, újra házasodhattak más törzsbeliekkel, hogy nehogy kivesszen törzsük Izraelből.

3.) A rómaiak a Bar Kochba szabadságharc idején ezen a napon engedték meg a Bétár erődjének védelmében elesettek eltemetését.

4.) A jeruzsálemi szentély idején ezen a napon fejezték be az oltáron használt fa gyűjtését.

5.) Tzelofchád lányai, akik apjuk halála után fiúörökös hiányában az apjuk által hagyott örökség jogosultjai lettek (Bámidbár), nem házasodhattak más törzsbeliekkel (csak Menáse törzsén belül). Ez a minden törzsre általánossá vált tilalom később az Izrael földjének a törzsek közötti felosztása után Áv 15-én lett feloldva.

A nap jellege egyfajta ellensúlyt képez a Tammuz 17. és Áv 9. közötti időszak szomorúságával szemben, az újjászületésre emlékeztetve; arra, hogy minden elmúlással valami új is kezdődik.

F. Szóka Áron

Egy különleges tábor

Semleges különbözőség Peacecamp 2015

Evelyn Böhmer-Laufer álma, a kompromisszumokat és békét hirdető Peacecamp 2015-ben is kinyitotta kapuit négy nemzet diákjai számára. Csapatokban tódultak az izgatott tizenévesek először Bécs reptere felé, majd a Lackenhofi diákszállóba.

Egészséges gyomorgörcsrel, júliusi hangulattal rendezkedett be 5-6 ágyas szobákba annyi 'különbözőség'. Arab, zsidó, osztrák és magyar tizenévesek ismerkedtek, fejükben cikázó politikai, gazdasági gondolatokkal.

Mi lesz itt?

A tábor ideológiája, a megismerés, meghallgatás, elfogadás (megértés) hármas pillérjén alapult.

A közös feladatok két típusa volt jelen: az önismerettel foglalkozók, és a társ megismerésére koncentrálok. Minden program az egészséges egyént, és az egészséges közeget akarta kialakítani. Ez persze nem jelentett sematikusságot. Minden ízes tradíciót kiveséztünk, és a különbségek szeretetével fűszereztünk. Egy megértő, elfogadó és sokszínű csoportra tanítottak. Az együttélésre.

A formális feladatokról...

Sok színt, sok individuális fiatalot egy palettán tálalni, nem egyszerű feladat. Nehéz 34 gyereket megfékezni, hogy egymásra kiabáljanak mikor terrorizmusról, jogokról, családokat kettéválasztó falakról beszélünk. Hatalmas munka elérni, hogy a gőz is kisuhanhasson és a másik oldal meghallgatásra találjon. Ezen a párhuzamon dolgoztunk mind. A sértett kiabálja ki magát, de találjon fülekre a vitapartner is.

Kemény mondatok szálltak, néha szükségszerű nevetések is.

Adódtak helyzetek mikor témává vált Ist* n, háború, élet és halál. Mindezt fiatal szemmel, főleg tapasztalatból építkezve lehetett tárgyalni.

De a feladatok hatása belénk ívódott. Megismertük a másikat, gondolkodtunk, megértettünk és többé-kevésbé megszerettünk. Akit szeretünk, nehezebben ítélünk el sztereotípiák alapján. Tehát egyénként tekintünk rá. Siker.

Szabadidő.

A formális feladatok közvetlenséget alakítottak ki. Keserű humorral mondhatnám, ha egyszer már torkunk szakadtából vitatkoztunk valakivel, nem fog problémát okozni megkocogtatni a vállát és megkérdezni mi lesz vacsorára.

Arról nem beszélve, hogy ezek a pillanatok alakítják igazán az emberi kapcsolatokat. Mikor nem áll felettünk egy bohém 'tanár' sem. Saját medrében halad és alakul a kapcsolat.

Együtt aludt, evett, szórakozott héber nevű, göndör hajú, kék szemű. Gyakorlati értelemben is együtt éltünk aminél erősebb kötelék nem létezik.

Az ez évi társaságot amúgy is összefűzte az egyik legerősebb erő, a zene.

Szinte minden mozdulatból csorogtak a hangjegyek. Rögtön az első nap, több ország énekelte tele a hegyekre néző, lackenhofi tájat. Begyek ütötték a billentyűket, és nemsokára a tornácon is táncoltak. Ekkor igazán nem volt mit tenni, a ritmusgitar előtt nem volt különbség nemzet és nemzet közt.

Valami leírhatatlan mutatkozott meg. Ez a valami körbefogott mindenkit, és közös érzéseket oltott belénk. Gondolatokat, érzelmeket, indulatokat és *egyenlőséget*. Majdnem könnyek is potyogtak, a legtisztább értelemben.

Az utolsó napok előtt feszültség szivárgott közénk. A különben felhőkben vonuló diáksereg magába fordult. Szembetalálták magukat az Izrael – Európa táv okozta lehetséges problémákkal. A csapatok elvonultak, lassabb dalt pengettek. Kicsit mindenki félt attól, hogy egyszer vége

lehet ennek az 'jelenségnek', amibe olyan könnyen beleszoktunk...

Ez történik, ha túl jó egy élmény?

A foglalkozásokon kitisztítottunk még néhány sebet, és kezdődhetett a búcsú. Befejezésként mindenki csak nevetett, telefonszámot cserélt és időpontokon gondolkodott. Persze még volt egy Bécsben előadott színdarabunk... De az már csak úgymond, hab a tortán volt. Bécs pezsgő esti világát kihasználva 34 gyerek táncolt, énekelt majd zuhant ágyba, kizárólag hajnalban.

Még egy melankolikus reggeli, a repülőtéren összetörés, erős szorítások és könnyes elengedések.

Vége lett hát a 10 napos programnak. De jelent ez bármit is? Barátok lettünk. Nemcsak a kívánt célt értük el. Nem csupán megismertünk, meghallgattunk és elfogadtunk. Ennél sokkal több történt: Távoli, különböző emberek szerették meg egymást.

Szerelem, kacagás, szorítások, mit számít a távolság? Skype, üzenetek és repülőjegy!

Megállj Közel-Kelet, Európa átölel.

Mundrucz Laura

Családi nap

A zsidó vallásban fontos elem a család. Ezért is volt öröm, hogy második alkalommal tartottunk Mispöhe-t, azaz Családi napot július 12-én.

A rendezvény helyszínét Gárdos Miklós és családja biztosította. A többi pedig már adva volt. Érdeklődők szép számmal, egy felkészült moderátor Zsuzsi személyében, és egy érdekes téma, melyet jól körbejártunk: az étkezés.

Miért is fontos az étkezés és a hozzá kapcsolódó szabályok? A válasz egyszerű. Mint ahogy sok mindennek, az étkezésnek is rendje van.

Az étkezéseinket számos áldás szövi át, melyek azért is fontosak, mert ezen áldások elmondásával jelezzük, hogy semmit sem veszünk természetesnek, magától értetődőnek. Mindenért, ami az asztalunkon van, hálásak vagyunk. Mint ahogy azért is hálásak vagyunk, ha együtt a család, ha egy ismerősünkkel, barátunkkal újból találkozunk.

Az áldásoknak számos fajtája létezik. Ezek egy részében a különböző ételfajták meglétéért vagyunk hálásak, másik részében pedig valamilyen cselekvés elvégzésekor mondunk áldást. Így külön áldás van a borivásra, a kézmosásra is.

Ezen a szép vasárnapi délután ezeket vettük át sorban. Így a terülj-terülj asztalkánkon gyülekezett finom ételeket ezen áldások elmondása után elfogyasztottuk.

S mint ahogy a finomságok elfogyasztása előtt áldást mondtunk, az étkezés után pedig az asztali áldást mondtuk el. Ezt minden olyan alkalommal elmondjuk, amikor kenyeret fogyasztunk. *„...és majd enni fogsz és jóllaksz, és áldani fogod az Örökkévalót azért a jó országért, amit neked adott.”* (5Mózes 8:10.) Ezt a szokást nálunk bencsolásnak nevezik, mely a jiddis bentsch (áldani) szóból ered.

Kíváncsian várom a következő Családi napot!

Szverle Balázs

Események házunk táján

“Az Örökkévaló bennünk újat alkot”
Megemlékezés Mezei András halálának 7.
évfordulóján.

Közreműködött Vári György irodalomtörténész és

Garai Róbert színművész

Június elején Péter és Enikő kislányok, június végén Bálint és Nóra kislányok volt névadója

Raj Ferenc rabbi, illetve a Bét Orim Közösség vendége volt Rabbi Dr. David B. Ruderman professzor, a Pennsylvania Egyetem tanára, a Középeurópai Egyetem (CEU) vendégprofesszora. David a korai zsidó történelem legelismertebb szakértője, kiselőadásának címe: "Miért lehet fontos számunkra két egyszerű zsidó régvolt szellemi hagyatéka?"

Két névadó ünnepségünk mellett két Bar Micva szertartásnak is örvendezhettünk június és július végén. Júniusban egy szombat délelőtti sáhárit istentisztelet keretében Max Postyn, Noah és Zsófi Postyn fia BAR MICVA ünnepségét tartottuk. A szertartáson részt vett Rabbi David Mitchell, a West London Synagogue részéről.

Augusztusi program-előzetes

Programjaink helyszíne a Bálint Ház felújítási munkálatai miatt a Mozaik Zsidó Közösségi Hub helyiségében lesz **augusztus 22-ig.**

Cím: Ferenciek tere 7-8, 1.emelet 5/A bal oldali lépcsőház, 11-es kapucsengő

Augusztus 29-től újra:

Bálint Ház első emeleti Macesz terme (1065 Bp., Révay u. 16.).

Augusztus 1. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába
--

18:30 Kabbalat Sabbat

Augusztus 8. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

Augusztus 15. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

Augusztus 22. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába
--

18:30 Kabbalat Sabbat

Augusztus 29. péntek 17:30 Bevezetés a liturgiába

18:30 Kabbalat Sabbat

Őszi nagyünnepi program-előzetes

Raj Ferenc rabbi vezetésével

Szeptember 13. vasárnap 18:00

Erev Ros Hasana, utána hideg vacsora

Jelentkezés: szeptember 10-ig

Szeptember 14. hétfő 17:00

Ros Hasana első napja, Táslich szertartás

Szeptember 22. kedd 19:00

Erev Jom Kippur, Kol Nidré

Szeptember 23. szerda 17:00

Jom Kippur zenében és dalban, majd Mázkir, Neilá és a böjt közös megtörése

Szeptember 27. vasárnap 15:00

Családi Szukot (sátorépítés stb.)

Október 4. vasárnap 18:00

Szimchat Tóra